

Górska, Janina / Wójcik, Zbigniew

Historia nauki i techniki na wystawach muzealnych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/3-4, 805-806

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nienia wiedzy o wybitnych uczonych, bądź o rozwoju pewnych dziedzin nauki i techniki. Przykładem tego jest — bardziej aktywna niż kiedykolwiek — działalność Muzeum Techniki NOT w Warszawie, Muzeum Ziemi PAN w Warszawie, a także szeregu placówek pozawarszawskich.

1. Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu przy współudziale Lubelskiego Towarzystwa Naukowego wydało w 1978 r. obszernie opracowanie Gabriela Brzeka pt. *Krzysztof Kluk*. Jest to druga — wzbogacona o nowe materiały — edycja książki popularnej, która wydana została po raz pierwszy w 1956 r. Wydawnictwo o podlaskim współpracowniku Komisji Edukacji Narodowej (nakład 2000 egz.) jest rozszerzeniem informacji biograficznej przedstawione na wystawie w Muzeum ciechanowskim.

2. W Oddziale białostockim Muzeum Okręgowego w Tykocinie został otwarty jesienią 1977 r. *Gabinet Zygmunta Glogera*. Wybitny historyk i etnograf urodził się w pobliskim Jeżewie i jego działalność w dużym stopniu związana była z Podlasiem. Podkreślono to na wystawie, której eksponaty pochodzą z ocalałych zbiorów Glogera (zostały one zapisane Polskiemu Towarzystwu Krajoznawczemu, a następnie były przechowywane w Muzeum Archeologicznym i Muzeum Narodowym w Warszawie). Nowy Gabinet doskonale popularyzuje twórczość historyka związanego z Tykocinem.

3. W Zabrze czynione są starania o organizację Centralnego Muzeum Górnicztwa. W związku z tym w tamtejszym Muzeum 9 II 1978 r. otwarto wystawę pt. *Z przeszłości polskiego górnictwa*. Na wystawie pokazano wiele zabytków o poważnym znaczeniu dla badań nad rozwojem górniczej myśli technicznej. Były wśród nich fragmenty aparatów wiertniczych, urządzenia wydobywcze, sprzęt kopalniany (w tym piękna kolekcja lamp) itp. głównie z XIX i początku XX w.

Podkreślić należy, że bardzo aktywne Muzeum w Zabrzu ma ogromne zbiory do dziejów górnictwa górnośląskiego. Łącznie z innymi placówkami (głównie Muzeum w Tarnowskich Górach) czyniło starania o udostępnienie dla ruchu turystycznego dawnych kopalń Górnego Śląska. Choćby z tych względów można mieć nadzieję, że zamierzenie o powołanie placówki badawczej i upowszechniającej dzieje polskiego górnictwa węglowego i kruszcowego zostaną zrealizowane.

4. Inną formą upowszechnienia wiedzy o rozwoju polskiej myśli muzealniczej była zorganizowana w dniu 15 IV 1978 r. w Toruniu sesja naukowa poświęcona prof. Jerzemu Remerowi, nawiązująca do 90 rocznicy jego urodzin. Prof. Remer — twórca Muzeum Okręgowego w Toruniu w jego dzisiejszym kształcie, wykładowca na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika i wychowawca wielu pokoleń muzeologów — położył szczególne zasługi w dziedzinie rozwoju badań konserwatorskich i zabytkoznawczych. W tym zakresie jest powszechnie uznawany jako twórca szkoły dokumentującej swą działalność wybitnymi pracami naukowymi.

Przewodniczący Rady Państwa — prof. Henryk Jabłoński — nadesłał na sesję naukową specjalny list z gratulacjami dla Jubilata.

Zbigniew Wójcik
(Warszawa)

HISTORIA NAUKI I TECHNIKI NA WYSTAWACH MUZEALNYCH

Niemal społecznym wysiłkiem pracowników i współpracowników Działu Historii Nauk Geologicznych Muzeum Ziemi organizowane są małe wystawy biograficzne poświęcone wybitnym twórcom. Wystawy te cieszą się dużym zainteresowaniem, dzięki temu m.in., że pokazywane są zwykle zbiory prywatnych kolekcjonerów, archiwalia rodzinne itp.

5 I 1978 r. otworzono wystawę poświęconą wybitnemu paleozoologowi polskiemu — prof. Romanowi Kozłowskiemu (1889—1977). Zgromadzono na niej ofiarowane polskiemu paleontologowi pamiątkowe medale różnych towarzystw i organizacji naukowych z Belgii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i innych krajów. Ponadto specjalną grupę eksponatów stanowiły materiały dowodzące współpracy prof. Kozłowskiego z Muzeum Ziemi (druk artykułów w „Wiadomościach Muzeum Ziemi” i „Acta Geologica Polonica” oraz redakcja serii „Paleontologica Polonica”. Do eksponatów o szczególnych wartościach należały okazy paleontologiczne zebrane przez prof. Kozłowskiego w okresie międzywojennym na Podolu i przechowywane w Muzeum Ziemi, a także okazy brachiopodów i graptolitów, na których pracował on przez ponad 50-letni okres swojej twórczości.

Wystawa została zorganizowana przy współudziale pracowników Zakładu Paleobiologii PAN. Stanowiła ona w pierwszym dniu otwarcia rodzaj dokumentacji do sesji popularnonaukowej — poświęconej pamięci prof. Kozłowskiego — zorganizowanej przez Oddział Żoliborski Towarzystwa Kultury Świeckiej. Na sesji obszernie referaty omawiające twórczość wybitnego paleozoologa, wygłosili prof. Zofia Kielan-Jaworowska i prof. Adam Urbanek.

6 III 1978 r. zorganizowana została ekspozycja poświęcona Adamowi Chętnikowi (1885—1967), byłemu kierownikowi Pracowni Bursztyniarskiej Muzeum Ziemi. Wykorzystano na niej eksponaty zgromadzone w Muzeum Ziemi (w tym rękopisy dotychczas nie wydanych prac), zbiory Zofii Chętnikowej z Nowogrodu Łomżyńskiego (m.in. publikacje, fotografie) i niżej podpisanych.

Na wystawie został uwypuklony głównie etnograficzny nurt twórczości Chętnika. Pokazano także drogę twórczą samouka z Nowogrodu Łomżyńskiego, który w 1915 r. za książkę pt. *Chata kurpiowska* uzyskał nagrodę Kasy im. Mianowskiego. Później zorganizował w rodzinnym mieście skansen, by ponownie — po zniszczeniach wojennych — stworzyć na Kurpiach znakomitą placówkę regionalną. W 1946 r. — na podstawie prac etnograficznych na Uniwersytecie w Poznaniu — Chętnik uzyskał doktorat i następnie habilitację. Prowadził także wykłady z zakresu etnografii na uniwersytetach w Poznaniu i Toruniu. Później, aż do przejścia na emeryturę, pracował w Muzeum Ziemi, organizując wystawę bursztyniarzką oraz badania nad dziejami eksploatacji i wykorzystania bursztynu w Polsce.

Wystawa poświęcona Chętnikowi została przygotowana z okazji ogólnopolskiej narady badaczy bursztynu. Na naradzie tej doc. Zbigniew Wójcik przedstawił referat omawiający życie i twórczość Chętnika. Scharakteryzował on przede wszystkim wkład Chętnika do badań nad etnograficznymi aspektami bursztyniarstwa w Polsce.

Janina Górską, Zbigniew Wójcik
(Warszawa)

NOWE WYSTAWY MUZEUM TECHNIKI NOT W WARSZAWIE

W lutym, marcu i kwietniu 1978 r. w Muzeum Techniki otwarto trzy wystawy poświęcone częściowo lub całkowicie historii nauk fizycznych i chemicznych oraz dziejom techniki. Pierwsza z nich udostępniona w dniu 20 II, pod nazwą *Półprzewodniki i światło* zorganizowana została przy współudziale Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Stanowiła kolejną ekspozycję z cyklu muzeum eksperymentalnego fizyki. Scenariusz wystawy opracowali: dr dr Jan Gaj i Michał Nawrocki. Funkcję komisarzy wystawy pełniły mgr Jadwiga Chodowcowa (Muzeum Techniki) i dr Aleksandra Kopystyńska (PTF). Projekt architektoniczny wykonał inż. Ryszard Szumiłowicz, a projekt graficzny T. Januszewski i S. Jasik. Dla potrzeb wystawy sporządzono specjalne modele (np. uruchomienie